

2022 UN BIODIVERSITY CONFERENCE
COP 15 - CP/MOP 10 - NP/MOP 4
Ecological Civilization-Building a Shared Future for All Life on Earth
KUNMING – MONTRÉAL

UTVECKLINGEN AV ARBETET MED TRADITIONELL KUNSKAP OCH SEDVANEBRUK I SVERIGE OCH INTERNATIONELLT

Som vi skrivit om tidigare i tidningen Småbrukaren (nr 1 samt 3-2022) har det i Sverige startat ett arbete med ett programråd för traditionell kunskap och sedvanebruk, artiklarna 8(j) och 10(c) i FN:s konvention om biologisk mångfald (CBD). Programrådets arbete baserar sig på ett två-årigt regeringsuppdrag till Sametinget (som myndighet) som också fått ett övergripande nationellt samordningsansvar för dessa frågor i Sverige – alltså för såväl samisk som för all annan kunskapstradition i landet. För att hantera det bredare perspektivet har Sametinget tagit hjälp av Centrum för Biologisk mångfald (CBM) vid Sveriges Lantbruksuniversitet.

Programrådet för traditionell kunskap och sedvanebruk utgör en referens- och förankringsgrupp och består av ett

fyrtiotal representanter - sex personer från den ansvariga arbetsgruppen, ett tiotal från nationella och regionala myndigheter, några från utbildningsorganisationer, samt omkring femton representanter från olika nationella intresseorganisationer, det vill säga de som svarar för den närmaste verklighetskontakten. Bland de senare finns nu Småbrukarförbundet med som en part. Småbrukarna har under hösten och vintern deltagit vid ytterligare ett programrådsmöte samt vid några andra aktiviteter kring dessa frågor.

DET TREDJE PROGRAMRÅDSMÖTET

Den 26 oktober förra året träffades vi på Kungliga Skogs- och Lantbruksakademin. Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet berättade om hur deras

arbeten på olika sätt har koppling till traditionell kunskap och förvaltning av biologisk mångfald. Sen gavs bland annat en intressant inblick i arbetet med traditionell kunskap inom ramen för Arktiska rådets fokus på hållbar utveckling och miljöskydd. Naturvårdsverket är huvudansvarig myndighet för arbetet med CBD, och Naturvårdsverket har enligt förordning ansvaret för det "Vetenskapliga rådet för biologisk mångfald och ekosystemtjänster". Båda myndigheterna samarbetar också tillsammans med CBM och Skogsstyrelsen i ett intressant kunskapsprojekt, "Skötsel av kulturpräglad natur", med fokus på kompetensutveckling om biologiskt kulturarv.

Under dagen presenterades också Laponia som en förvaltningsmodell byggt på traditionell kunskap, delaktighet

och lärande. Allt inom ramen för det av Unesco 1996 utsedda världsarvet Lapponia.

I övrigt ägnades dagen åt intressanta och engagerade gruppdiskussioner kring hållbar förvaltning av marker, biologisk mångfald och kulturarv.

KUNSKAPSMATERIAL OM LOKAL OCH TRADITIONELL KUNSKAP

Som en del av det aktuella regeringsuppdraget och med bistånd från programrådets roll i sammanhanget har det tagits fram ett mycket gediget kunskapsmaterial om biologisk mångfald som relaterar till traditionell kunskap och hållbart sedvanebruk. Allt för att befästa och ge kunskap och vägledning för mänsklighetens fortsatta, framtida nyttjande av naturresurserna i en hållbar förvaltning av biologisk mångfald.

FRAMSTEG I DET INTERNATIONELLA ARBETET

Konventionen om biologisk mångfald, CBD, som FN-konvention förvaltas eller bevakas från ett sekretariat i Montreal. Sekretariatet förvaltar också ansvaret för det mycket omfattande och utspridda internationella arbetet som följer av CBD, bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald, samt rättvis fördelning av nyttan av att använda dessa genetiska resurser. Ett inslag i det löpande arbetet med CBD är genomförandet av regelbundna partismöten (COP = congress of parties) vilka genomförs i olika länder vartannat år. Det nu aktuella COP15 (alltså det 15:e i ordningen) genomfördes i Montreal i december 2022 och under ett kinesiskt värdskap. Utifrån detta benämns nu det ramverk som beslutades vid detta möte för Kunming-Montreal överenskommelsen.

Sverige deltog med en delegation bestående av politiker och tjänstemän från regeringskansliet och några myndigheter som under förhandlingarna agerade gemensamt med övriga EU. Både inför och efter detta möte har det för oss intressenter i Sverige genomförts informations- och dialogmöten. Den svenska delegationen hade även ett webbmöte med oss hemma i Sverige direkt från Montreal. Det har alltså varit en ganska bra insyn i arbetet även för oss berörda från Småbrukarna och övriga traditionella brukargrupper.

Det har i medias rapportering efter COP15-mötet främst fokuserats på den del av besluten som rör avsättning och skydd av natur till 30% av arealen land och hav. Besluten omfattar dock mycket mer. Målsättningar om mångfald, restaurering, begränsningar för föroreningar och miljöskadliga subventioner, samt även beslut om mekanismer för uppföljning och internationell finansiering. Dessutom har urfolk och lokala samhällen fått en tydlig roll i ramverket. Det finns också en människorättsbaserad ansats – allas rätt till en ren, hälsosam och hållbar miljö.

DET FORTSATTARBETET

Det internationella arbetet löper vidare med genomförande av de senaste besluten. Bland annat ska det utvecklas ett nytt övergripande arbetsprogram för traditionell kunskap. Nästa partismöte planeras till 2024 i Turkiet, där de olika ländernas åtgärder ska presenteras. Naturvårdsverket har redan fått ett regeringsuppdrag att ta fram en strategisk plan för bevarande av biologisk mångfald.

Efter förfrågan från regeringskansliet om synpunkter till arbetet med utformning av ett nytt arbetsprogram för traditionell kunskap har vi genom Sametinget lämnat

synpunkter. Småbrukarna har bidragit med bland annat följande synpunkter:

- Det behöver genomföras en kartläggning och beskrivning av folkgrupper och traditionella brukarkulturer i landet, deras historik och för förvaltningen av biologisk mångfald relevanta verksamheter och delar av deras kulturarv. Det finns betydande kunskapsluckor inom många institutioner och inte minst i statsförvaltningen.
- Det behövs en likabehandling och rättvis fördelning av resurserna för att arbeta med bevarandet av traditionell kunskap. Berörda urfolk och lokala samhällen måste ges legitimitet, ekonomiska och praktiska möjligheter för konkret deltagande i det gemensamma arbetet.
- Inte minst är det avgörande att få ökad delaktighet och ett inträde av ungdomar för rekrytering och engagemang in i traditionellt brukande. Förutom tillåtande regelverk behövs även tillräckliga ekonomiska villkor för brukare/kulturbärare, dvs de som praktiskt förvaltar traditionell kunskap som levande kulturarv. Men det måste också tas på allvar behovet av en synlig, stabil och närande ekonomi för dessa traditionella verksamheter för att sektorn ska tas på allvar från det omgivande samhället och inte minst bland beslutsfattare i exempelvis regioner och kommuner.

Ytterligare information om dessa frågor finns även på www.swedtek.org.

KRISTIAN OLOFSSON

Småbrukarnas representant i Programrådet för traditionell kunskap